

Ablakban

Győri Blanka

Magyar Képzőművészeti Egyetem
festőművész szak, III. évfolyam

Témavezetők: Gaál József, egyetemi docens, Chilf Mária, egyetemi
tanársegéd, Wechter Ákos, egyetemi tanársegéd

Írásomban legutóbbi munkám megvalósításának folyamatát, előzményeit és gondolati háttérét ismertetem.

Harmadéves festő szakos hallgatóként az idei tanévben kezdtem el doboz-munkákat készíteni. Az olajfestés folytatásaként a csendélet lehetőségeit térben bontom ki. Másodévbem szinte kizárólag csendéleteket festettem, a látványhoz való erős ragaszkodás mellett ezek a képek kompozíciós gyakorlatok is voltak, a mélyebb tónusokkal otthonos, bensőséges hangulat megteremtése volt a célom. Az olajképeken megjelenő tárgyak egyszerűek, hétköznapiak, szinte szegényesek voltak, vagy földre ledobott, egymásra boruló helyzetük idézte fel az elhagyatottság érzetét.

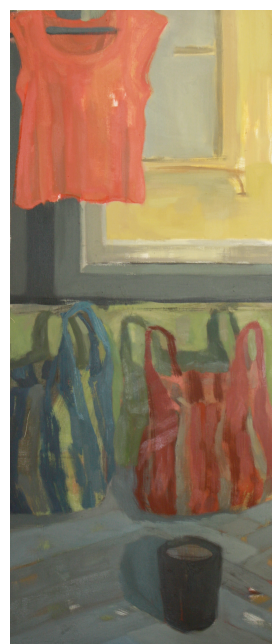
A tavalyi tárgyak, motívumok az idei, kísérletezőbb, kollázs-szerű munkáimban is előbukkannak. Ezen a képen például a legújabb, itt bemutatott, Ablakban című munkámhoz hasonlóan megjelenik a függeszkedés állapota, az áttetsző nylonzacskók és az ablak.

A csomagszerű tárgyak, alakok régóta foglalkoztatnak, a csomag motívuma teret nyit az asszociációknak, valamit elrejt, valamit megmutat, azt sem tudjuk pontosan, tartalmaz-e egyáltalán bármit.

A tavalyi olajképek festésekor még fontos volt számomra, hogy megmutassam magamnak, hogy meg tudok festeni tárgyakat, szobrászleteket viszonylag látványhűen, egyszerű gesztusokkal térbe tudom fordítani a formákat. Minden képen megjelent egy-egy tárgy, ami szinte leesett a képről, a színek kontrasztja vagy egy erős vetett árnyék miatt. Ezt is megfigyelve jutottam arra a gondolatra, hogy térbeli munkákkal kezdjek el foglalkozni. A vetett árnyék hangsúlyos megjelenése szintén kapocs a tavalyi és az idei munkáim között. Az a tartalom, amit ki akartam fejezni, a látványhű csendéletekben nem tudott erősen és elég tisztán megjeleneni.

Nyáron talált anyagokból kollázsokat állítottam össze, amelyeknek készítése egy visszahúzódóbb, csöndesebb alkotói folyamatot kíván. Az összeillesztett tárgyakban, a makettszerű munkákban hétköznapi, egyszerű tárgyak jelennek meg, de sokkal letisztultabban, pontosabban kezdtem el fogalmazni. A beemelt tárgyak használata közben figyelni kell arra, hogy a beemelés gesztusa nem lehet öncélú, a talált tárgyból születő képnek vagy objektnek kell megidéznie a találás pillanatát. A tárgy beépül a műbe, és annak szabályai szerint új jelentéstartalmakkal telítődik. Az újraértelmezés folyamata során a tárgy esztétikai értékeit hangsúlyozom, ezzel régi funkciójánál magasabb szintre emelem.

A függeszkedés, a felfüggesztett helyzet két korábbi munkámnál jelent meg hangsúlyosan, a függeszkedés egy megállított pillanat érzetét idézi fel. A Babaszélforgó című doboz-munkámnál a puha színek ellenpontozzák azt a nyugtalanító állapotot, amit plafonról lógó (zuhanásában megállított?) szekrény, a szétnyíló tér és a doboz falán ütött zavart keltő lyukak idéznek elő.

Munkáimban az emlékezés és a várakozás állapotát egyszerre jelenítem meg. Azt mutatom meg, hogy egy-egy mű rendszerében nem azok az időhatárok, időviszonylatok érvényesek, amelyekhez a hétköznapiakban igazodunk, hanem lehetséges a múltra várakozni vagy a jövőre emlékezni.

A mindennapi változó érzések, érzelmek mögött három jellemző lélekállapotot figyeltem meg magamon, amik gyakran váltják egymást: mindhárom a várakozás által jön létre. Az egyik egy erős elvágyódás, egy felfokozottabb, zaklatott állapot, a második az üresség érzete és az ebből fakadó szorongás, az iránypontok elvesztése. A harmadik pedig a telített nyugalom, biztonságérzet, otthonosság a világban. Az Ablakban című munka számomra előrelépés, mert mindhárom állapot benne van valamilyen formában. Egyszerre elvágyódó a felkapaszkodó árnyék miatt, nyugodt a mozdulatlanságban és az üresség is hangsúlyosan jelen van benne.

Lírai hangvétele a felfüggesztett pillanat megidézéséből, a tárgy-együttes víziószerűségéből és a nylonzacskó egyszerű, gyűrt anyagából is fakad.

Egyszerre szerettem volna megjeleníteni az otthonosság és az elvágyódás érzését. Az egyszerű tárgyak mulandóságának jelenléte mellett a tartalom egy állandó, örök állapotot mutat fel.

A hagyományos festészetben ahhoz szoktunk hozzá, hogy a kép a világra kifele nyíló ablakként működik, ebben a munkában a néző benéz egy belső térbe. Ez a dobozmunkára általánosságban jellemző lehet, én a kifele nyíló ablakkal erősítek rá erre a megfordított helyzetre. Korábbi dobozaimban gyakran megjelentek régi, rusztikus felületek, ez a munka sokkal sterilebb az eddigieknél. A fehér és a halványszürke szín, a nagy, egységes felületek elősegítik, hogy a hangsúly a zacskókra terelődjön. Az ablakon keresztül előtáruló látvány lírai, érzelmes, ezért is szükségszerű, hogy a doboz maga végletesen puritán maradjon. A belső fehér és a külső szürke a doboz házszerűségére is rájátszik.

A munka készítésének kezdetekor még egy cérnagubancot terveztem a zacskók közötti térbe, korábban pedig úgy képzeltem el, hogy a két zacskó össze van kötve és egy damilon függeszkednek. Végül az egyiket előrébb a másikat egészen hátul helyeztem el, hiába fordulnak egymás felé, nem találkozhatnak. A doboz összeszerelése és a zacskók helyzetének próbálgatása közben jöttem rá, hogy az egyszerű fellógatás akkor válik izgalmassá, ha a zacskókat kicsit elfordítom, mintha fújna a szél a belső térben.

A néző, ha közel lép a tárgyhöz, légzésével, vagy mozdulataival valódi mozgást is előidézhet. Főleg az alsó zacskónál és árnyékánál hozható létre finom, hintázó mozgás. A megállított pillanat és a mozgás ellentmondása új tartalmakat idézhet fel.

A két zacskó nem érintkezik, de az alsó zacskót oldalról érő fény felfele nyúló árnyékot hoz létre, ami ha kellő távolságból nézzük a dobozt (2-2,3m) éppen érintkezik a felső zacskó lefele lógó szárával. A nézés iránya erősen megszabott, az ablak kivágtat szűk, a zacskók eltolt helyzetével feszített kompozíciót hozok létre.

Valós kapcsolódás nincs, de az árnyék – ami a valós és a nem létező határára eső jelenség – létrehozza a kapcsolatot. Itt Pilinszky Hármassóltár című írásából idézek egy mondatot, melyben pontosan megfogalmazza a mintha jelenség lényegét.

„A semmi és a valóság között fekszik egy óriási tenger, a *mintha* sugárhatású holt vize, s ennek a partján, ennek a visszfényében élünk mi, emberek.”¹

Ezzel a bizonytalansággal a létező és nem létező határvonalára irányítom a néző figyelmét. Az erős fény által ez a rész válik a munka középpontjává.

A nyitott, üres, de használt zacskóból mintha éppen kihullana valami, a másikba akár bele is eshet. Irányuk egymás felé mutat, de mivel különböző síkokon vannak, nem lehetséges, hogy egyikből a másikba essen valami. Az üresség, a hiány új asszociációs lehetőségeknek nyit teret, a nagy térben elhelyezett két átlátszó tárgy szintén a szabad gondolatoknak teremt lehetőséget. A zacskók finom, vékony anyagával a doboz szögletes, tiszta formája ellenpontot képez. Míg a látvány után festett csendéleteken az ember jelenléte a tárgyai által idéződik fel, ebben a víziószerű, képzettársításos tárgyegyüttesben egy lelkiállapotot, kapcsolódást jelenítek meg.

Korábbi munkáimban a fotó hatása csak olyan formában jelentkezett, hogy a látvány pontos felidézéséhez használtam, mint segédeszközt, újabb munkáimban a fotó hatása egészen más formában érzékelhető. A fotó az egyetlen olyan technika, műfaj, ami szinte hasonló szerepre tett szert, mint a nyelv, gyakran használjuk közlendőnk kiegészítéseként, gyakran mutatunk meg egymásnak jeleneteket, emlékeket fotón beszéd helyett. Az elkapott pillanat, az események megörökítése és felidézése egyik leggyakoribb feladata. Az ábrázolt tárgytól függetlenül, már magában a technikában megjelenik a melankólia, a pillanat és az elmúlás párhuzamos jelenlétéből fakadó feszültség. Nem csak a látványhű festészetben érzékelhető a fotó hatása, hanem más narratív elemekkel dolgozó munkákban is. A pillanat kimerevítése az, ami a fotó tulajdonsága, és ami erős hatással van a legutóbbi munkáimra.

Munkámban honvágy és lemondással teli nyugalom jelenik meg, az érzelmi telítettség és a csönd, az üresség egyszerre érzékelhető.

A munka magja, hogy az egyszerű tárgyakat szimbolikus tartalommal ruházom fel, metaforikus hangulat létrehozásával verbalizálhatatlan jelentésköröket idézek fel.

¹ Pilinszky János: Széppróza, Osiris kiadó, 2004, Budapest